

Vi to (Wij twee). Het brievenboek van mijn ouders

Vi to (Wij twee)

Het brievenboek van mijn ouders

Dirk van Babylon

Je kunt nog goed zien waar de plakband heeft gezeten.

Vooraf

Ten geleide

Een oude koekjesdoos met brieven van zeg maar zeventig jaar oud, van voor mijn geboorte, is me lang geleden ter hand gesteld door mijn vader, pakweg meer dan veertig jaar geleden. Hij deed me beloven het blik niet voor zijn dood te openen. Die wens heb ik geëerbiedigd. Hij is overleden in 2012 na een lang ziekbed.

In 2019 heb ik de dozen geopend en de brieven ontcijferd, wat tot dit boek heeft geleid. Ik had bovendien het geluk dat mijn tante Dina, de jongste zus van mijn moeder, nog een paar herinneringen wilde delen, waarmee we straks openen. Ik sta zelf versteld van het indrukwekkende resultaat, dat mijn verwachtingen overtreft.

Het is een tijdsdocument uit de eerste helft van de jaren vijftig van de vorige eeuw. Dat is niet het meest swingende decennium, maar het vormt het decor van een pakkend verslag van de grote liefde tussen twee bijzondere mensen, die uiteindelijk tot mijn geboorte zou leiden.

Wat me zeer ontroert, is het besef dat we in de briefwisseling tussen mijn ouders al de voorafschaduwning vinden van de ziekte en de aftakeling van mijn moeder die aan multiple sclerose leed en eraan stierf in 1974. Ik kom daar in mijn slotwoorden nog op terug, maar het is noodzakelijk dit van tevoren al even mee te geven.

Ik dank Karolien Selhorst voor de nauwgezette tekstbezorging die ze zeer ter harte heeft genomen. Het was geen gemakkelijk werk en het heeft haar vast vele uren gekost. Ik ben haar des te meer dankbaar, omdat ze steeds de juiste toon treft. Je moet allerlei keuzes maken om aan de ene kant de eigenheid van het origineel te bewaren en aan de andere kant leesbaar en toegankelijk te zijn voor lezers van vandaag, die ook niet allemaal in Zuid-Oost-Vlaanderen verblijven, waar het verhaal zich afspeelt. We hebben ervoor gekozen het Vlaamse idioom te vernederlandsen in de hoop meer lezers te kunnen bereiken.

Liefde

Deze brieven hebben iets met mij gedaan. Ik verneem hieruit dat ik het kind ben van een grote liefde. Mijn ouders hebben reikhalzend naar me uitgekeken. Dat betekent heel veel voor mij. Het geeft mijn bestaan een solide grondslag en vormt de basis van mijn geloof dat de liefde uiteindelijk toch alles overwint, ondanks alle tegenslagen, waaronder de allergrootste: de verlamdende ziekte van mijn moeder die in deze brieven al onheilspellend opduikt.

We hebben de oorspronkelijke tekst zoveel mogelijk gerespecteerd, maar toch van foutjes ontdaan en naar Algemeen Nederlands omgezet met behoud van hier en daar een lokale kleur. In de voetnoten zullen we af en toe wat commentaar tussenvoegen of een woord verklaren. Wat ik eruit geleerd heb, is dat mijn ouders een literaire passie deelden, dat in mijn vader zich een miskende dichter verschool en dat mijn moeder zeer ondernemend en vrijgevochten was.

Ik heb er echt van opgekeken hoe mijn vader juicht en jubelt in alle talen, in wat zowat de laatste brief van de bundel is, ongedateerd, maar wellicht geschreven in de laatste helft van 1954. Die lyrische brief

vormt zowat de apotheose van het boek en is dus helemaal op het einde te vinden.

Op de bodem van de doos vinden we een paar munten en drie sleutels.

Inleiding

Denderwindeke, begin van de jaren dertig van vorige eeuw

We maken eerst kennis met het gezin van mijn vader, dan met dat van mijn moeder, aan de hand van een paar oude foto's die we nog gevonden hebben.

Het gezin van mijn vader

Op deze foto zien we Arsène helemaal in het midden vooraan, als jongste van vijf broers tussen zijn beide ouders. Hij is geboren in 1927 en is op dat moment vermoedelijk geen vijf jaar oud. Het is dus omstreeks 1930.

Petrus en Irma zijn de ouders en van links naar rechts zien we de vier broers van mijn vader: André, Roger, Albert en Jean. Het is duidelijk een geposeerde foto die waarschijnlijk door een beroepsfotograaf in een studio genomen is.

Vijf jongens en geen enkel meisje. Ze kregen allemaal Franse voornamen, want het Frans was toen een voorwaarde om op te klimmen.

Het geeft een tegengewicht aan de wel zeer Vlaamse naam Van Breusegem, waar ze niet onderuit konden komen.

Het gezin woonde in Denderwindeke in Zuid-Oost-Vlaanderen. Mijn grootouders waren hardwerkende mensen die van elk hout pijlen wisten te maken, maar er heerste geen tederheid.

Mijn grootvader was postbode, boer, tuinier, handelaar, makelaar, bakker, veeteler tegelijk. Overal een beetje van en toch altijd doeltreffend in alles. Mijn grootmoeder was ook een werker, maar verstoken van tedere gevoelens, zoals mijn vader in een van zijn brieven zal aangeven. Ze had wel een ijzeren wil.

Ik heb ook nog een vroege foto gevonden van pakweg de tweede helft van de jaren veertig van vorige eeuw. Misschien is Arsène hier 18 of 20 jaar oud. Dan zitten we ergens in 1945-1947. Hij is misschien iets ouder, maar het is zeker lang voordat hij Louissette leerde kennen.

Arsène, eind jaren veertig

Iddergem

Jeanne met haar twee meisjes uit het eerste huwelijk zo rond 1930. Louissette kijkt vrolijk in de lens terwijl Anna een moeilijk te ontcijferen houding aanneemt. Ze dragen zelfgemaakte kledij.

Van Denderwindeke naar Iddergem ben je op de fiets misschien een half uur onderweg. De twee dorpen liggen niet zover van elkaar. Iddergem is vandaag onderdeel van Denderleeuw en het ligt naast Denderhoutem. De Dender is een rivier die uitmondt in de Schelde, in jawel, Dendermonde.

Ook van mijn moeder hebben we een foto uit de tweede helft van de jaren 1940 van de vorige eeuw, lang voordat ze elkaar ontmoetten.

Louissette, eind jaren veertig

Ze kijkt met een weemoedige blik naar ons. Ik vind het een raadselachtig portret. Hoe ze naar me kijkt vanuit een ver verleden.

Op een ander kiekje zien we het huis in Iddergem omstreeks 1947 waar ze woonde met haar stiefvader, moeder, twee zussen en een broer.

Het gezin van Iddergem voor de villa Louisa Anna

Het was een zeer modern huis voor die tijd en het baarde veel opzien toen het gebouwd was. Hieronder is het gezin van mijn moeder meer in detail te zien.

Van links naar rechts en van boven naar onder: Anna, Louissette, Jeanne, Rufin, Jan, Dina en de hond. De foto is vermoedelijk genomen in 1949.

Nogmaals het gezin in Iddergem begin jaren vijftig. Dit zal ongeveer het beeld zijn dat mijn vader van het gezin kreeg toen hij ermee kennismakte.

Literatuur

‘Vi to’

Vooraleer met de eigenlijke briefwisseling van wal te steken is er toch nog één verduidelijking die ik van bij het begin wil geven. Mijn ouders hielden van boeken. Ze lazen. We kunnen ons dat vandaag niet meer voorstellen hoeveel ze dat deden.

Nu is er een bijzonder boek dat een belangrijke rol heeft gespeeld in hun liefdesrelatie, de bron van een thema waarnaar frequent verwezen wordt in de brieven onder de vorm van de Noorse woorden ‘vi to.’ Het betekent ‘wij twee’. Het gaat om een Scandinavische trilogie van meer dan negenhonderd bladzijden. ‘Het begon in een midzomernacht’ van Olav Gullvåg¹ is een boerenroman die zich afspeelt in het landelijke Noorwegen van de 18^e eeuw.

De schrijver vertelt erin het relaas van een flinke boerendochter, True, en een haveloze jongen, Grim. Zij is van rijke ouders die een herenhoeve uitbaten waar het aan niets ontbreekt. Hij is aangespoeld zonder enig bezit, rang noch stand in de orde van de samenleving die toen en daar overheerste.

Ze worden desondanks verliefd op elkaar en stuiten op afwijzing, dreiging en gewelddoefening vanwege de familie, met name de vader die heel andere plannen met zijn dochter had. Ze lopen weg naar de bergen om daar bij het *Viungen* meer een blokhut te bouwen en van het land te leven.

De boze vader van True kan zich daar niet bij neerleggen en zal er alles aan doen om hen uit elkaar te drijven. Het jonge stel heeft alleen maar elkaar, maar ze drijven hun wil door. Het ‘Vi to gevoel’ heeft iets van wij tweeën tegen alle anderen. Wij laten ons nooit uit elkaar drijven en

¹ Olav Gullvåg (1885-1961) was een Noorse dramaturg, romanschrijver, dichter en redacteur (Bron: Wikipedia).

we gaan samen door. Ook niet wanneer de papa een jonge vrouw afvaardigt, Hildur, om Grim te verleiden.

Viungen begint ook met ‘vi’. Het Noorse gebergte om dit prachtige meer vormt een paradijselijke omgeving in zijn eenzaamheid en zijn natuurpracht, maar het biedt slechts een karig bestaan. Toch wil True niet terug naar de weelde van haar ouderlijk huis. Zij verzet zich tegen de rol die haar was toebedacht en wil haar leven in eigen handen nemen en haar eigen partner kiezen.

Ik heb deze trilogie ooit gelezen als adolescent, in het besef dat het boek voor mijn ouders een bijzondere betekenis had. Ik wist dat de woorden ‘vi to’ in hun trouwringen gegraveerd stonden. Mijn moeder was intussen ziek en volledig verlamd, maar zij en mijn vader bleven samen, ook in tegenslag, en dat is een les die ze mij meegegeven hebben. Ik heb door dit boek heel veel ontzag gekregen voor de sterkte en de diepgang van hun liefde.

‘*Vi to* tot het einde’ schreef mijn moeder in een van de brieven.

Herinner u die nacht
toen wy samen, gy en ik
dwaalden door het duin
langs onbegane wegen,
zonder doel; maar ingetogen
ruwgen en de adem hielden
om de ruste stilt niet te breken...

toen zijn wy samen, gy en ik
geran staren naar het westen
waar een ruweem van blaarte
nog shuddde waar de zon
de zee was ingegaan...

Ugelukkig waren wy omdat
we in die nacht vol rusting
de kalmte voelden slaten
over bed' ons hoofden
heel ver van stadsgeraas
sireengehuil en auto's

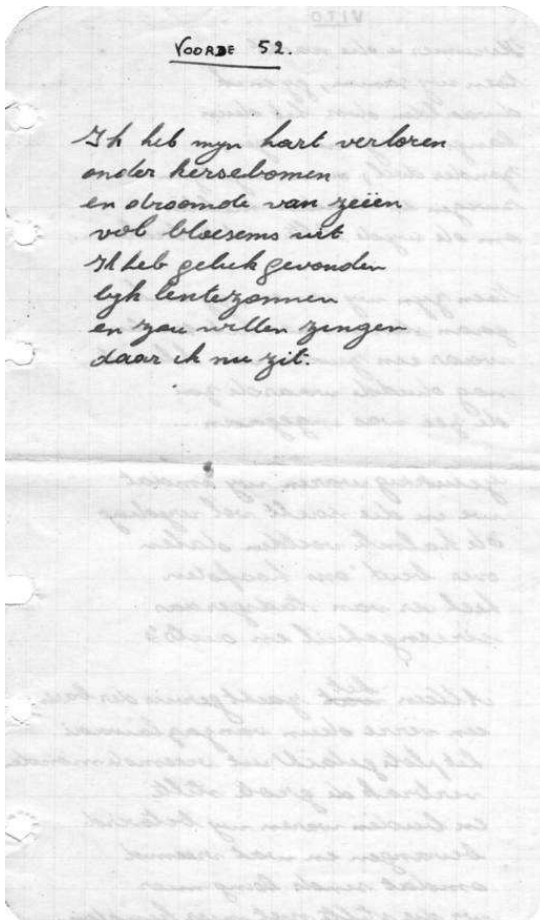
Alleen ~~was~~ het gacht geruis der baren
een verre steun van zaglarvoor
het plots gelach uit vreemde monden
verbrak de grote stilt
en beiden waren wy betoverd
bevangen en wat vreemd
omdat sinds long meer
we die stilt niet meer ken...

Een gedicht van mijn vader, geschreven op een blaadje dat hij
uit een ringagenda heeft gescheurd en dat niet gedateerd is.

1952

Voorde

Het gedicht moet uit 1952 stammen, want op hetzelfde soort papier, gescheurd uit een ringagenda, hebben we nog een andere poëtische ontboezeming teruggevonden die ik hieronder weergeef. Voorde is een dorp dat niet zover van Denderwindeke gelegen is, en waar Arsène en Louissette elkaar voor de eerste keer in de ogen hebben gekeken, wellicht tijdens een fakkeloptocht.

Voorde, 52

Ik heb mijn hart verloren

Onder kersenbomen

En droomde van zeeën

Vol bloesems wit

Ik heb geluk gevonden

Lijk lentezonnen

En zou willen zingen

Daar ik nu zit.

Aanhef

Tante Dina herinnert zich een gebeurtenis die omstreeks het jaar 1950 moet hebben plaatsgevonden. Zij was een oorlogskind, geboren in 1943. Hier heeft ze het over zichzelf in de derde persoon.

Tante Dina (10 jaar)

“Ons Dina was toch maar een ongelukje,” zegt Louissette terwijl ze in de slaapkamer met moeder een paar lakens opvouwt. Ze vergeet dat de zesjarige Dina nog in bed ligt en alles kan horen. Het kind begrijpt de draagwijdte van die uitspraak niet, maar haar onderbewustzijn vertelt haar dat er iets onvergeeflijks gebeurt. Hete tranen rollen over haar wangen.

Moeder neemt haar op schoot en verzekert haar dat ze heel gelukkig was toen er nog een vierde kindje bijkwam. Ze drukt Dina aan haar ontzaglijk grote borsten waar het kind in wegzinkt als in een donzen bed, terwijl een golf van genot haar overspoelt. “Gij zijt toch mijn klein diemouchke, mijn dikke mot,” zegt moeder, terwijl haar hand liefkozend over Dina’s dikke billetjes glijdt.

Dat moment wordt als met een burijn in het geheugen gegrift: diene-mouchke, moeder heeft haar “mijn klein dienemouchke” genoemd, een woord zoeter dan honing. Dina is het vijfde wiel aan de wagen, het nakomertje dat niet meer werd verwacht.

Louissette is een echte filmdiva.

Louissette, de oudste, is een prachtmeid: slanke lichaamsbouw, licht-groene ogen, natuurlijk golvend mahonie haar, een gebit dat elke tand-arts in katzwijn doet vallen. Omdat ze gedurende een paar jaar opgevoed werd bij haar Franstalige grootmoeder in Brussel, spreekt ze af en toe Frans met mèreke, zoals ze moeder noemt. Tussen haar en mèreke bestaat een geheime verstandhouding die Dina voelt, maar niet begrijpt, en dat besef werkt als een bijtend zuur in Dina's gemoed.

Louissette is extravert, de stralende zon in het gezin. Als zij vrolijk is, is iedereen vrolijk, maar heeft ze verdriet, dan hangt er meteen een begrafenisstemming in huis. Ze is nu vierentwintig en zou gemakkelijk Dina's moeder kunnen zijn. Ze voelt niet veel affiniteit met dat kleine,

dikke meisje, voortgesproten uit haar moeders tweede huwelijk met een arme, invalide jongeman die op een houten been rond hinkte.

Louissette heeft een confectiebedrijfje opgericht. Ze schafte enkele naaimachines aan met de erfenis van haar rijke vader, van wie ze de mercantiele geest heeft geërfd. Ze heeft verscheidene stiksters in dienst en in afwachting dat een naaiatelier wordt opgetrokken naast het woonhuis, een moderne witte villa, zitten de meisjes in de voorkamer te werken. De kleine turbulente Dina loopt iedereen voor de voeten. Ze is een bron van ergernis, maar daarvan is ze zich maar heel vaag bewust.

Anna

Anna en Louissette

Anna is dertien jaar ouder dan Dina, maar in tegenstelling tot Louissette, heeft ze een gesloten en donker karakter. Ze leeft in onmin met zichzelf en wordt verteerd door jaloezie. Ze is klein, dik, heeft pekwart haar en dito ogen, terwijl zus Louissette door huis zweeft als een tweede Vivien Leigh².

² De ster van 'Gejaagd door de Wind', een invloedrijke film uit 1939.

Anna's achterwerk doet denken aan dat van sommige Afrikaanse vrouwen: dik en triomfantelijk achteruitstekend, zodat Louisette haar dikwijls plagerig vraagt: "Mag ik opzitten?" Anna verbijt de vernederingen in stilte. Ze kan niet op tegen de charme van haar zuster die met gemak iedereen voor zich wint, zonder er enige moeite voor te doen.

Anna studeert nog, ook met centen van haar vader. Ze droomt ervan later als regentes voor de klas te staan. Ze is zich bewust van haar "hogere" status en vertikt het om in het huishouden een vinger uit te steken. Ze woont immers in een chique villa en studeert in Gent bij de katholieke zusters, waar ze op kot is. Het nabijgelegen Aalst, bereikbaar met het openbaar vervoer, is haar te min. Daar geeft men immers alleen maar officieel onderwijs, minder chic dan bij de nonnekes in Gent.

Ze heeft iets met "nonnetjes". Een paar jaar eerder was ze van plan naar het klooster te gaan, maar moeder heeft daar een stokje voor gestoken. Ze moest daarmee maar wachten tot ze meerderjarig werd! Als moeder hertrouwt, is Louisette zestien, Anna dertien en al spoedig krijgen ze er een halfbroer bij die gedoopt wordt als Jan Marie, naar zijn beide grootouders.

Rufin, vader van Dina en Anna en stiefvader van Louisette en Anna

Rufin, de tweede echtgenoot van Jeanne, is diep gelukkig met deze zoon. Hij hoopt dat alle dromen die hij voor zichzelf droomde en niet waar kon maken, door zijn zoon gerealiseerd zullen worden. Zijn verwachtingen zijn hoog gespannen en zijn geluk compleet. Maar dan wordt tegen alle verwachting en plannen, vijf jaar later, begin september 1943, een tweede kindje geboren. Voor moeder is dat het vierde, al licht het gevolg van een te uitbundig gevierde kerst- of nieuwjaarsavond.

De teleurstelling is dubbel zo groot als blijkt dat het ‘maar’ een meisje is, dat zich spoedig zal ontpoppen tot een woelige kleuter die aandacht opeist en haar plek in het gezin moet veroveren, dat niet op haar aanwezigheid had gerekend.

Onderwijs

Dat kleine meisje is turbulent en wordt meer gezien als een hinderlijke last dan als een zegen. Ze groeit op in het ruime huis tussen grote broer en zussen, de naaimachines, moeder die het druk heeft met helpen in het atelier en vader die haar eigenlijk niet als gewenst beschouwde.

Het huis heeft een immens grote tuin met visvijver, grasperk, moestuin en konijnen- en kippenhokken. Hier leeft Dina zich ten volle uit. Ze loopt als een klein wild diertje in dat grote paradijs rond. Er wordt niet op haar gelet: ze plukt te groene appels, eet te veel kersen en kruisbessen, zit aan de krieken, eet aardbeien. Wat ze tekortkomt aan liefde en aandacht compenseert ze door zich vol te proppen.

Het kind ergert vader door haar gedrag. Hij wijst met beschuldigende vinger naar Dina en verzucht: “Jeanne, die wroeter staat niet stil.” In het dorp betekent “wroeter”, een varkenssnuif, en dat bedoelt vader ook. Dina beseft nog niet hoeveel rancune en kritiek achter dat kleine zinnetje schuilgaan. Ze volgt het eerste en tweede studiejaar in het dorp bij de Zusters Maricollen.

In het derde jaar van het basisonderwijs beslist men haar naar de nonnenschool in het nabijgelegen Ninove te sturen, want daar zijn Anna en

Louissette ook geweest. Ze neemt nu elke dag de autobus naar Ninove en volgt daar het derde en vierde leerjaar. Ze heeft een helder verstand, volgt goed mee op school, maar daarbuiten blijft ze het luidruchtige en stoute meisje dat uit alle macht aandacht eist en iedereen voor de voeten loopt.

Er wordt druk overleg gepleegd tussen Louissette, vader en moeder en als de twee heerlijke maanden grote vakantie van het vierde studiejaar ten einde lopen, worden geheimzinnige inkopen gedaan. Er worden naamlintjes genaaid in handdoeken en kleren en op een avond krijgt Dina te horen dat ze naar het internaat bij de Zusters van Liefde in Kwatrecht wordt gestuurd.

Ze mag maar om de drie weken naar huis komen. Haar wereld stort in. Dina meent in een kwade droom terecht te zijn gekomen. In het internaat is er geen vijfde studiejaar en omdat ze geen slechte leerling is, wordt ze zomaar naar het zesde leerjaar gekatapulteerd, een voorbereidend jaar op de huishoudschool. Ziedaar haar toekomst. Haar mening is niet gevraagd. Er valt niet aan te ontkomen.

Internaat

Het kleine, wilde diertje dat gewoon was zich uit te leven in een grote tuin, een ruim huis, belandt van de ene op de andere dag in een “chambretje”, een piepkleine cel, met bed en primitieve wastafel, slechts afgesloten door een gordijn. Stromend water is er niet, laat staan warm water. Elke morgen moeten de kinderen in de rij gaan staan met een lampetkan om koud water te halen en zich in een bekken te wassen.

Thuis was Dina het gewend over een badkamer te beschikken. Ze deelde het grote bed met Anna in een ruime slaapkamer. Nu zit ze opgesloten, ver van haar geliefde huis en tuin. Avond aan avond huilt ze zich in slaap. Het eten van de refter lijkt in niets op wat ze thuis allemaal te eten kreeg.

Moeder is een “cordon bleu” en de maaltijden die ze klaarmaakt met de kermis, als het huis vol genodigden zit, zijn memorabel. Vis, gevogelte,

konijn, fazant, gans, asperges, snijbonen, bladerdeeg. Noem maar op. Ze kon alles bereiden op een manier die je niet voor mogelijk hield. In het internaat kreeg je “bollen van Jef” voorgeschoteld. Vleesballetjes in tomatensaus dus, of nog gepaneerd varkensvlees, afschuwelijk afgekookte groenten, stoverijen van twijfelachtig allooi.

Elk kind diende van huis broodbeleg voor het ontbijt mee te nemen. Dat werd per leerling in wandkastjes bewaard en ’s ochtends met nummer-tjes ter identificatie op de tafels gezet. Dat ontbijt is het enige lichtpunt in Dina’s bestaan: dan krijgt ze soms een gedroogd worstje of confituur of kaas die smaakt naar “thuis”. Het mollige meisje wordt van lieverlee slanker en verdrinkt iedere avond in een zee van verdriet en heimwee.

Zaterdag en zondag is er gelegenheid om brieven te sturen naar huis en Dina maakt er gretig gebruik van. Binnenkort is er bezoekdag en dat vermeldt ze hoopvol. Iedere dag kijkt ze reikhalzend uit naar de zuster die de post brengt. Zou moeder, vader, broer of zus geen briefje geschreven hebben? Op de eerste bezoekdag komt er voor Dina niemand. De teleurstelling weegt loodzwaar.

1952 Leuven

KATHOLIEKE UNIVERSITEIT
te
LEUVEN

STUDENTENKAART

M. *Van Breutagom Arsen*
geboren te *Herderwindeke*
na belofte het Reglement te zullen naleven, werd
ingeschreven in de Universiteit op *23 Sept*
DE ONDER-RECTOR *[Signature]*

-8 X 1948

De studentenkaart wordt na betaling van het collegegeld afgeleverd. Zij kan ten allen tijde gevraagd worden bij den ingang der lessen; zij moet vertoond worden bij elke aanvraag van getuigschriften, bij de inschrijving der examens en voor ieder herinschrijving in de Universiteit. Ieder inschrijving wordt geldig verklaard door het afdrukken van den stempel van het Sekretariaat.

Leuven. — Druk. Van Linthout.

De eerste brief dateert van januari 1952 en is van de hand van mijn vader, Arseen, of Arsène. De schrijfwijze wisselt. Hij studeert op dat ogenblik voor tandarts aan de Leuvense universiteit.

Leuven, 13 januari 1952.

Mijn liefje,

ik zal mijn best doen om ervoor te zorgen dat je deze brief morgenmiddag nog hebt. Ik zal mij wel erg moeten haasten om dat te doen, want het is al kwart vóór tien. Dat betekent dat de laatste lichting van de bus hier op de hoek al een uur voorbij is en ik dus naar de stad moet gaan waar er om kwart vóór elf nog een lichting is. Ik zal dus opnieuw moeten snel zijn, net zoals vorige week. En daar jouw wil wet is voor mij, zal ik er dus spoed achter zetten.

Natuurlijk ga je denken dat ik me weer moest haasten, maar om halfacht binnenkomen, de kachel aansteken, eten en een echte warboel hier op kot opruimen kost tijd. Mijn bureau lag vol met instrumenten, want ik had daartussen boortjes moeten zoeken en hiervoor was ik deze namiddag speciaal van 't labo naar 't kot moeten komen. Dus, het ligt niet altijd aan mij en, als je dit leest, denk ik wel dat je zal zeggen “och sukkel”. (En ik ben het misschien soms.) Klagen kan ik ook wel eens, meer dan nodig is.

Ik heb voor jouw moeder om 78.- fr. *Bande de Cambric*³ enz. gehaald. Help mij zaterdag om het bedrag te onthouden, want ik zou het kunnen vergeten.

En dat ik je zaterdag in Brussel hoop te zien, weet je ook wel. Ik zal waarschijnlijk met de bus komen. Tracht dus te parkeren tussen het Noordstation en de Kruidtuin langs de kant zelf van de Kruidtuin, dus met de snuit van de auto naar het station gekeerd. Om hoe laat? In alle

³ Een soort verbandgaas, oorspronkelijk uit Cambrai of Kamerijk in het Nederlands.

geval niet voór elf uur en waarschijnlijk ben ik maar om half twaalf in Brussel (op zijn vlugst).

Vermits jij in de voormiddag bij *Liesenbergh*⁴ moet zijn, zouden we misschien best in Brussel dineren. Jij moet natuurlijk eerst telefonisch jouw zeg hebben over wat morgenmiddag (vandaag als je dit leest of gisteren?!) kan gebeuren.

Bij de terugkeer naar huis, stap ik dan af in Ninove, want ik moet naar huis mijn kleren halen. Dan keer ik terug naar Iddergem om de twee dochters van *ma “bonne” mère* (variant op bon fils) te inviteren voor het bal. Ik vrees voor één ding en dat is dat ik daarvoor misschien geld zal te kort komen, want ik had bij de opmaak van mijn budget daar niet meer aan gedacht.

Dat zijn er dus al twee die over geldtekort klagen (Anna ook).

Naar jouw gezondheidstoestand moet ik natuurlijk niet vragen, want jij mankeert toch bijna nooit iets. (Ik waag niet te schrijven “nooit”, want dan zou je durven reclameren.) Met mij is het ook veel beter, maar ik rook weeral gelijk een Turk en dat is te veel en niet goed voor mijn maag.

Ik zal trachten om twee gratis kaarten voor het Autosalon te krijgen en dan kunnen we eens naar de nieuwe wagens gaan kijken.

Volgende week is er lustrumviering van de club en iedere avond is er iets te doen. Als ik dat allemaal ga meemaken, is er op 't einde van de week een lijk meer op de wereld. Maandag kaartprijskamp. Dinsdag pensenkermis. Woensdag voetbal. Donderdag brouwerijbezoek. Vrijdag koekenbak bij Marianne, een mooi, lief en teder maagdelijn van 20 lentes, als je de 50 andere niet meetelt. Zaterdag club en zondag banket. (Van alle pijn en smarten verlos ons Heer.) Ik ben zelf eens benieuwd hoe dikwijls ik zal aanwezig zijn en mijn o zo warme (?) kot zal kunnen verlaten.

⁴ Belangrijke klant van het naaiatelier.

Dat banket zondagavond doe ik natuurlijk niet mee, daarin mag je al gerust zijn, maar de club op zaterdag zou ik willen meemaken. Dit wil zeggen dat - als ik van jou de toelating krijg - ik in Leuven ga blijven tot zondagmorgen om je dan in Brussel te ontmoeten. Krijg ik de toelating niet, dan is er niets aan te doen voor mij en moet ik naar huis komen om aan de bekoring te ontsnappen. En nu heb ik eigenlijk nog niet veel meer dan over materiële dingen gesproken en, terwijl ik nu aan mijn eigenlijke brief zou willen beginnen, moet ik plots vaststellen dat ik mij moet haasten om met mijn brief postwaarts te lopen. Anders krijg ik onder mijn voeten, omdat mijn brief toch op woensdag niet toekomt en dan komt er geen telefoon waar ik zo naar tracht en dan zit ik morgen in 't Paradeske'⁵ vergeefs op mijn stoel te draaien en te keren, terwijl ik wacht tot het hemelse geluid van de telefoonbel door de ether klinkt. (Poëtisch nietwaar. Echte telefoonpoëzie.)

Meisje, 't vat is af. De volgende keer steek ik een groter.

Je jongen, Arseen.

Winnik, 7 juli 1952.

Beste Louise,

't is mij onmogelijk te wachten om het jou te laten weten. Vanmiddag, zodra de kermisbezoekers weg waren, heb ik beide mijn ouders aangeklampt en hen alles verteld. Zij keurden mijn wijze van doen volledig goed en zouden onmiddellijk doen wat ik hen voorstelde te doen, namelijk te onderzoeken of je "een braaf meisje" bent.

Onze vader zei eerst dat het voor mij te vroeg was, maar dat is bij hem zo een beetje zijn manier van doen. Hij is wat kritisch aangelegd. Dus is de wagen aan het rollen. Eigenlijk ben ik weer aan 't zondigen tegen de etiquette, maar ik ben er zo overvol van. En waar het hart van vol is... Dus, mag ik praktisch zeker zijn dat alles goed komt, want waarom

⁵ Vermoedelijk een horecazaak waar een telefoon was.

zou ik hen anders voorstellen zo te handelen, tenzij ik al volledig in jou vertrouwen heb.

Immers, indien ik zou denken dat er iets niet in de haak is, dan zou ik er toch niet mee begonnen zijn. Laat ons beiden hopen dat het dan een mooi lied worde, een symfonie, 't weze dan een *Pastorale* of een *Eroïca*,⁶ het doet er niet toe, als het maar een symfonie wordt.

Aan mijn nerveus gekriebel en het groot aantal schrappingen zal je wel zien dat dit een zeer snel geschreven vodge is van een brief. En 't zal wel geen erg gunstige indruk maken, maar ik wil niet dat mijn eerste brief een voorbeeld is van mooi schrijven.

Enfin, mijn nervositeit op dit ogenblik speelt mij nog altijd wat parten, maar 't zal beteren.

Morgen dinsdag ofwel woensdag ga ik naar Leuven om 's avonds naar Brussel terug te keren en er te overnachten (Tel. 70 16 40).

Je hoeft mij niet te antwoorden, ik zie je immers donderdagavond wel.

Vele groeten van

Arseen.

Louissette (einde jaren 1940)

⁶ Symfonieën van Ludwig van Beethoven.

Iddergem, 4 augustus 1952.

M'n beste jongen,

't is maandag en ik heb helemaal geen zin om te werken. Denk nu niet dat ik je uit verveling schrijf. Ik voel alleen maar zin om met jou wat te babbelen.

't Is middag, ik ben zowat gaan luierikken in de tuin achteraan. Het was er goed, mooie wolken, wat veel wind en nu en dan de zon die erdoor kwam piepen. Onwillekeurig moest ik het plekje waar we gisteren hebben gezeten, bekijken en ik voelde mij gelukkig net als gisteren. 't Was toch mooi, niet?

Deze morgen kreeg ik een bevestiging en ik heb alle rommel van vroegere avonturen verbrand: brieven, postkaarten en zo meer. Ik denk dat ik ook daarmee alle minder prettige herinneringen heb uitgewist, want je weet dat ik er soms nog droef van word.

Het verleden is nu voorgoed dood. Ons lied begint, nu nog heel zachtjes en aarzelend om toch geen valse tonen aan te slaan, om dan te worden één machtige symfonie van mooie akkoorden.

Ik weet niet wat me bezielt, ik voel me zo jong en sterk en ik wil je laten meedelen in m'n geluk. Zeg jongen, samen gaan we door 't leven, door dik en dun, samen zullen we trouwen en elkander liefhebben om Gods wil. Jij met een mager, tenger meisje aan je hand, waarop je altijd steunen kan, en ik met een grote, flinke jongen als een boom, maar die ten slotte zo'n goed kinderhart heeft.

Zeg jongen, nu word ik toch al te romantisch. Ik zal maar ophouden, anders weet ik niet wat vertellen de volgende keer.

Het gejang van de wijkkermis is weer aan de gang. Met een ruk ben ik tot de werkelijkheid teruggekeerd. 't Zijn de gezusters Helma en Selma⁷ die zagen over de liefde en wat weten zij ervan?

⁷ Een zangduo uit Limburg.

Ik ga werken en je met rust laten.

Dag jongen!

Je meisje L.

Winnik, 6 oogst 1952.

Mijn meisje,

ik heb deze namiddag weer een mooie dag gehad, want ... ik heb gans de tijd door de regen gelopen, door de weiden en langs hagenkanten (dit toen het te erg werd).

Op zoek was ik naar paddenstoelen, maar een gans uur lang was ik vergeten dat het daarvoor was dat ik de regen trotseerde. Heb ook gedurende een half uur in een holte in een holle weg zitten schuilen, want toen was het werkelijk te erg, daar de bliksem en de donder nogal dichtbij en over mij heen kwamen gevaren.

Heb je ooit al een bliksem zien inslaan? Het gezicht van die staalblauwe draden en schichten is wondermooi, maar het erbij horend geweld en lawaai is spijtig genoeg niet aan te bevelen. Ik vergat echter om schrik te krijgen; misschien was het, omdat ik alleen was.

Of was het een gerust geweten? Ik had alleen maar spijt dat ik je brief niet bijhad toen ik daar zat te schuilen. Dan kon ik die nog een paar keer herlezen. Terloops gezegd, die had mij erg veel deugd gedaan en om zelf ook nog eens op onze symfonie terug te komen, ik denk dat de ouverture machtig en bruisend is ingezet, zodat we dit dan ook meer dan geslaagd kunnen noemen.

En hoe zou er een valse noot kunnen in komen, vermits dit volledig uit het hart komt. Eigenlijk zijn het twee harten en het is daarom dat onze ouverture zo onstuimig verloopt. Maar! De noten blijven binnen de lijnen van de notenbalk. Het is ook zo dat we het ons voorgesteld hebben.

Blij ben ik ook dat je een miniatuur brandstapel hebt aangelegd, niet uit jaloezie, alhoewel ik niet ga beweren dat die er in het geheel niet tussen-